

Entreprenörskapets betydelse och dess roll i den svenska skolan

Kungl. Ingenjörsvetenskaps
Akademien

Det är i skolan vi lägger en viktig grund till de personer vi blir, till de färdigheter och egenskaper som vi behöver i vårt framtida arbetsliv och som samhällsmedborgare. Entreprenörskap hjälper elever att utveckla sitt självförtroende och sin förmåga att arbeta självständigt och i grupp. Genom att delta i projekt, lösa praktiska problem och skapa egna idéer får elever möjlighet att träna på att ta ansvar och vara handlingskraftiga. De får därigenom egenskaper som är avgörande för individerna som samhällsmedborgare. Egenskaper som är viktiga när de ska möta en osäker framtid.

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) inledde 2019 ett arbete för att se över området entreprenörskap i skolan. Resultatet blev en IVA-rapport med inspel till en ny strategi för entreprenörskap i grund- och gymnasieskolan. Rapporten sakgranskades enligt IVAs gedigna och väl beprövade process.

Genom entreprenörskap bygger vi ett starkt samhälle och eleverna blir redo att hantera de utmaningar de möter – miljömässiga, ekonomiska, sociala och andra. Men hur förbereder vi eleverna när vi inte vet hur framtiden ser ut och vad som kommer att krävas av eleverna? Enligt World Economic Forum kommer 65 procent av dagens lågstadiel elever att vara verksamma inom yrken som ännu inte finns.

Inom EU pågår ett aktivt arbete för att definiera morgondagens kunskapskrav och man har identifierat entreprenörskap som en viktig faktor. I arbetet har man tydliggjort innebörden av entreprenörskap och hur det bör användas i skolan: "Entreprenörskap är när man agerar på möjligheter och idéer och omvandlar dem till värden för andra. Värdet som skapas kan vara finansiellt, kulturellt eller socialt". En av nyckelkompetenserna som EU tagit fram är *entreprenörskompetens* som grundas på bland annat kreativitet, initiativförmåga och problemlösning. Detta utvecklas och stärks genom entreprenörskap i utbildningen.

I rapporten lyfts följande fem områden fram för att stärka entreprenörskap i skolan:

- Samsyn och definition av entreprenörskap och besläktade begrepp samt en beskrivning av hur de tolkas och används praktiskt.
- Arbetsätt, exempelvis att starta och driva elevföretag, delta i projekt med koppling till näringslivet, eller lösa problem som är relevanta för elevernas vardag.
- Styrning, direktiv och finansiering är viktiga för att uppnå likvärdighet. Skolans perspektiv och vokabulär ska vara centrala i strategi och implementering.

- Utbildning och kontinuerlig kompetensutveckling av yrkeskåren beträffande entreprenörskap i skolan är avgörande för prioritering och likvärdighet.
- Gemensamt beslutade riktlinjer för uppföljning-, utvärderings-, och kvalitetssäkringsarbete behövs för att utveckla entreprenörskap i skolan.

IVAs vision är att *entreprenörskap ska löpa som en röd tråd genom hela utbildningssystemet och stärker både den enskilde individen och samhälls- och näringsutvecklingen*. För att uppnå detta behövs engagemang i alla led i samhället – från lärare, rektorer och studie- och yrkesvägledare upp till skolchefer och politisk nivå.

Det finns också ett antal organisationer som arbetar med entreprenörskap i skolan på olika sätt. De kan vara en värdefull resurs för skolorna och ett stöd för lärarna.

Vad behöver ändras?

IVA är en neutral mötesplats där kompetens och erfarenhet från hela Sverige samlas för att diskutera viktiga framtidsfrågor. IVA verkar för människans förmåga att bidra positivt till samhället, och vilken fråga är viktigare för framtiden än våra unga och deras utbildning?

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) inledde ett arbete 2019 för att se över området entreprenörskap i skolan. Ett gediget arbete har sedan pågått under 5 års tid tillsammans med representanter från skolvärlden, näringslivet, myndigheter och akademien. Det har grundats på både forskning och beprövad erfarenhet, internationellt, nationellt och regionalt. Resultatet blev en IVA-rapport med inspel till en ny strategi för entreprenörskap i grund- och gymnasieskolan. Rapporten sakgranskades enligt IVAs gedigna och väl beprövade process och lanserades i slutet av 2022. Workshops kring frågan har därefter arrangerats i samarbete med landshövdingar i olika delar av Sverige, och resultaten finns att ta del av i rapporten: [Rapport: Vi utbildar för framtiden nu](#) samt i sammanställning av den regionala turnén: [Resultat från IVAs workshops på sidan 32](#)¹

Hur går vi vidare?

En ny strategi för entreprenörskap i skolan behöver arbetas fram genom en brett inkluderande process. Resultatet bör sedan samförvaltas aktivt av flera av regeringens departement, myndigheter och andra aktörer.

Följande punkter har identifierats som prioriterade inför arbetet med en ny strategi för entreprenörskap i skolan:

1. **Samsyn.** Hur ska entreprenörskap och besläktade begrepp tolkas och användas praktiskt – av elever, lärare, rektorer, huvudmän och andra? Hur garanterar vi likvärdighet i undervisningen, oavsett huvudman, var skolan är belägen och andra parametrar?
2. **Arbetsätt.** Hur ska elever, lärare, rektorer, huvudmän och andra arbeta med strategin i praktiken? IVA förespråkar en elevaktiv process, där eleverna inte bara är mottagare utan i högsta grad också medskapare i sin läroprocess. Lärande genom att göra, i korthet. Entreprenörskap i skolan ska också kännas relevant i förhållande till andra skolämnen och till elevernas egen verklighet och omvärld. Samverkan med samhälle och näringsliv är viktigt.
3. **Styrning.** Vem ser till att strategin implementeras och följs upp? Vem ska äga frågan om entreprenörskap i skolan? Hur ska relevanta insatser finansieras? IVA anser att skolan ska äga frågan om entreprenörskap inom dess domäner, och att skolans perspektiv och vokabulär ska vara centrala i strategi och implementering.
4. **Utbildning och kompetensutveckling av yrkeskåren.** Hur ska kunskap och praktik kring entreprenörskap i skolan förmedlas och hållas levande hos lärare och andra berörda parter? Utbildning och kompetensutveckling av lärare, rektorer, studie- och yrkesvägledare samt andra relevanta yrkesgrupper måste uppdateras och förstärkas avseende entreprenörskap i skolan.
5. **Mäta, följa upp och utvärdera arbete och effekter.** Hur ska mätning, uppföljning och utvärdering

¹ Omställningsförmåga på arbetsmarknaden är högt prioriterat – se exempelvis Arbetsmarknadsdepartementet och Utbildningsdepartementet, 18 mars 2022, Regeringen har beslutat om ett historiskt omställningspaket ([Mot ett nytt regelverk för anställningstrygghet - PTK](#)).

av strategin gå till? Gemensamt definierade och beslutade riktlinjer för uppföljnings-, utvärderings- och kvalitetssäkringsarbete behövs för att utveckla och dra nytta av entreprenörskap i skolan.

Effekter i utbildningen

Entreprenörskap medför en positiv effekt på andra mer teoretiska skolämnen. Sämre resultat i teoretiska ämnen är ett växande problem enligt en rapport från IVAs projekt *Kunskap i världsklass*. Forskning visar att elevernas motivation ökar och att de engagerar sig mer i ämnen utifrån viljan att lära och att de ser vad de ska använda sin kunskap till.

En av de forskare som har undersökt det här är Kåre Moberg. Han har bland annat genomfört en [studie](#) som undersöker effekterna av entreprenörskap i utbildningen på elever i ett utsatt område i Danmark. Studien visar att entreprenörskapsutbildning har en positiv inverkan både på skolresultaten och på elevernas personliga utveckling. Specifikt fann Moberg att utbildningen bidrog till att stärka elevernas självförtroende och självuppfattning. En viktig slutsats från studien är att entreprenörskapsutbildning kan fungera som ett verktyg för att minska socioekonomiska skillnader genom att alla elever, oavsett bakgrund, ges möjlighet att utveckla viktiga färdigheter och attityder. Genom att engagera alla elever i entreprenöriella aktiviteter får de möjlighet att utveckla viktiga kompetenser som kan hjälpa dem att övervinna olika hinder och skapa en mer jämlik framtid.²

I sin forskningssammanställning pekar skolforskarna Jonas Allwall och Balli Lelinge på att eleverna genom entreprenörskap i utbildningen "på riktigt får uppleva att de har kontroll över

sitt lärande" – en kontroll som i sin tur är "nära sammankopplad med lust och inre motivation, att göra det man gör för att man upplever det hanterbart, begripligt och meningsfullt".³

Entreprenörskapsforskaren Martin Lackéus med kollegor menar att entreprenörskap inte minst genom sin fria form, sitt fokus på problemlösning och möjligheten till kopplingar till de flesta andra ämnen kan överbygga klyftan mellan traditionell och progressiv utbildning.

Även på lärarnivå kan ökade inslag av entreprenörskap i skolan ge effekt. Det är rimligt att anta att entreprenörskap bidrar både till lärarens attityder och kompetens generellt och med verktyg för att utveckla undervisningen som sådan.⁴

Entreprenörskap i skolan bidrar också till näringslivets utveckling och samhällets kompetensförsörjning. Utöver det yrkesspecifika kunnandet behövs entreprenöriella förmågor då arbetslivet idag handlar om att utveckla det yrkesområde man arbetar i. Det handlar också om att bidra till intraprenörskap och innovativa idéer för exempelvis grön omställning, teknikutveckling, arbetsmiljöutveckling och andra områden. Dr. Annika Steiber är en av få forskare som har fått studera företag som Google, Facebook, Cisco, Apple, och Tesla inne i företagen. Hon har studerat organisation, kultur och ledarskap och hon lyfter i sin forskning att företagen behöver entreprenöriella människor. På Google finns en tydlig förväntan från ledningen på att de anställda ska komma med nya idéer. Företag och offentlig sektor behöver entreprenöriella människor som kan bidra med innovation, nyskapande och utveckling.

OECD har också flera gånger under de senaste åren betonat hur entreprenörskap stärker förmågor bortom de rent akademiska.⁵ Entreprenörskap kan här främja utbildning och handlingskraft i andra ämnen.⁶

---

2 Moberg, K. (2014). Assessing the Impact of Entrepreneurship Education: From ABC to PhD. Copenhagen Business School. PhD Series No. 19.2014

3 Allwall, J. och Lelinge, B., 2016, Mot gemensamma mål – Om entreprenöriellt lärande som gränsöverskridande arbetsmetod, Malmö högskola och Ängsdals skolor AB.

4 Leffler, E., 28 februari 2014, "Enterprise Learning and School Subjects – A Subject Didactic Issue?" i Journal of Education and Training, vol. 1(2), ss. 15–30.

5 Se exempelvis OECD, 2021, Beyond Academic Learning: First Results from the Survey of Social and Emotional Skills ([Beyond Academic Learning : First Results from the Survey of Social and Emotional Skills | OECD iLibrary](#)) samt OECD, 2018, PISA 2018 Results (Volume VI): Are Students Ready to Thrive in an Interconnected World? ([PISA 2018 Results \(Volume VI\) | OECD](#)).

6 Kalle Airo, co-director och medgrundare, Aalto Ventures Program (AVP) vid Aalto-universitetet, vid webinarium arrangerat av IVAs Entreprenörskapsakademi, 17 november 2022 ([Entreprenörskap i utbildning ger bättre resultat i flera ämnen](#))

DG Enterprise and Industry Commission ICF International har genomfört en kartläggning av befintlig forskning om entreprenörsutbildningens effekter. 91 studier från 23 länder identifierades (däribland Sverige). Resultatet av kartläggningen visar exempelvis att alumner i entreprenörskapsutbildning löper lägre risk att bli arbetslösa och att de oftare har fast anställning. Jämfört med sina kamrater har de bättre jobb och tjänar mer pengar. Effekterna tenderar att ackumuleras: de som deltog i ett högre antal utbildningsåtgärder för entreprenörskap gynnades mer över tiden.⁷

Förutom påverkan på individen visar kartläggningen också att utbildningsinstitutioner, ekonomi och samhälle påverkas. Några av effekterna som utbildning i entreprenörskap ger är:

- Elevers engagemang i olika ämnen ökar, de utvecklar en starkare vilja att lära sig. Detta leder till att de blir mer engagerade i sina studier och visar större intresse för att utforska nya ämnen. De blir också mer motiverade att delta aktivt i undervisningen. Brist på motivation är ett växande problem enligt rapporten "Generation ekvation" från IVAs projekt Kunskap i Världsklass.⁸
- Det är fler som söker sig till högre utbildning och färre som hoppar av utbildningen.
- Andelen arbetslösa bland dessa ungdomar är lägre. Detta är något man sett i flera studier i olika länder. En studie visade att 88 procent av alumnerna mellan 25–40 år som har gymnasieexamen där entreprenörskapsutbildning ingick har anställning jämfört med det nationella genomsnittet på 69 procent.
- EU lyfter fram ett antal nyckelkompetenser som elever behöver. En av dem är entreprenörskompetens. Den kompetensen omfattar bland annat följande förmågor hos eleverna: att ta vara på en möjlighet och utveckla idéer, hålla deadlines, hantera problem och hitta lösningar. Den omfattar också ledarskap, teamarbete, uthållighet och självorganisering. Allt detta utvecklas och stärks genom entreprenörskap i utbildningen.

Därmed är det inte så konstigt att entreprenörskap och entreprenöriella förmågor är en del av många strategier. Några exempel är *The Launch of Climate Action* från OECD, UNESCO, *Education International*, *Europeans Skills Agenda* och *Twin Green and Digitalisation*. *Climate Action* fokuserar på klimatförändring, och i *Twin Green and Digitalisation* pratar man om innovation och entreprenörskap med koppling till tekniken men också till de politiska systemen. I *The European Skills Agenda* lyfts behovet av mer innovativ träning och utbildning för alla, exempelvis i *Center for Vocational Training*, i livslångt lärande och kompetensförsörjning.

Professorerna Ute Stephan (Kings College) Dean Shepherd (Notre Dame) och Johan Wiklund (Syracuse University) har genomfört en mängd studier av entreprenörskapskurser. De visar att utbildning i entreprenörskap inte bara främjar ekonomisk och personlig utveckling, utan också kan spela en viktig roll i att förebygga psykisk ohälsa.

Psykisk ohälsa är ett växande problem för skolan. Socialstyrelsen rapporterar att antalet ungdomar mellan 10–17 år som fått en psykiatrisk diagnos eller hämtat ut psykofarmaka har fördubblats under de senaste 10 åren, från ungefär 10 procent till 20 procent. Denna ökning speglar en oroande trend och det är tydligt att psykisk ohälsa bland unga är ett växande problem. Därför krävs uppmärksamhet och åtgärder för att förbättra deras välbefinnande och framtidsutsikter. Här kan entreprenörskap, om rätt hantlerat, vara en del av lösningen.

En studie av Johan Wiklund, Isabella Hatak, Holger Patzelt och Dean A. Shepherd, "Mental Disorders in the Entrepreneurship Context: When Being Different Can Be an Advantage," visar att entreprenörskapsutbildning kan ge elever verktyg och strategier för att hantera stress och misslyckanden. Detta i sin tur leder till en förbättring av deras mentala välbefinnande. Denna forskning betonar att entreprenörskap kan hjälpa elever att utveckla en starkare självuppfattning och självförtroende, vilket är avgörande för deras långsiktiga mentala hälsa.

---

7 European Commission, DG Enterprise and Industry. (2015). *Entrepreneurship Education: A Road to Success*. ICF International. Retrieved from <https://www.iccdpp.org/wp-content/uploads/2016/12/Entrepreneurship-Education-A-Road-to-Success-EC-2015.pdf>.

8 Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA). (2022). *Generation Ekvation – en rapport om barn och ungas attityder till skola, skolämnen och lärande*. (<https://www.iva.se/publicerat/rapport-generation-ekvation/>).